

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU
PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

ADINA GR. OLĂNESCU. — Cugetări (Dintr'un manuscript postum).

ELENA FARAGO. — Ce n'a fost... (poezie).

ZAMFIR C. ARBURE. — Elementul inconștient în mișcările mulțimei (IV, sfîrșit).

D. ANGHEL. — Visătorul (poezie).

G. D. MUGUR. — În Țara Soarelui (note de drum)

I. SCURTU — Cronică :

I. *Știri culturale* : Căderea d-lui A. C. Cuza și păcatul politicianilor. — Biblioteca populară a firmei Socec. — Concertul personalului atelierelor «Minervel».

II. *Cărți* : P. Dulfu : «Isprăvile lui Păcală» (ediție nouă, prelucrată). — V. Pop. : «Cum iubește o fată».

III. *Reviste* : «Viața rominească» : Poezia «1907» a d-lui Al. Vlahuță. — «Rămurt» din Craiova.

IV. *Diverse* : Mișu Dragomirescu așșat pe străde ca «mare critic» al «Copiilor Nimănul».

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

În țară . . . 20 bani

În străinătate 25 »

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară 10 lei

În străinătate . 12 »

Routăți Literare

apărute în editura
institutului de arte

grafice și
editură

„**Minerva**”

București. — Bd. Acade-
miei 3, — Edgar-Quinet 4

M. Sadoveanu

**La noi,
în Vișoara**

Scrisori către un prieten

Prețul: Le 2.—

I. A. Bassarabescu

Vulturii

Schițe și nuvele

Prețul: Lei 1.50

Va apare în editura „Minerva”

Flacări

POEZII

de

Corneliu Moldovanu

Em. Gârleanu

**Cea d'întii
Durere**

Prețul: Lei 1.50

M. Eminescu

Geniu Pustiu

— Roman inedit —
Ediția II-a

Prețul: Lei 2.—

V. Alecsandri

Teatru IV

Vol. V din opere complete

Prețul: Lei 1.50

N. IORGA

Prin Bulgaria la Constantinopol

Prețul: Lei 2.50

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL
În țară 10 lei
În străinătate 12 »

CUGETĂRI

DE ADINA GR. OLĂNESCU.

Aristocrația noastră, cu toate învinuirile ce i-se aduc, a știut conduce țara la liman bun în mijlocul celor mai grozave furtuni și celor mai amăgitoare ispite. Da, o țara mea! Nu te prenumeri între cele d'întîi, dar ai avut mai mult merit în păstrarea ființei tale decît altele în cuceririle lor. Nu te îndoi decî: îți va veni rîndul și la slavă, dacă știi să muncești în zilele de neaîrnare cît ai știut să înduri în cele de restriște.

BCU Cluj / *Central University Library Cluj

Patriotismul, ca oricare sentiment, nu se discută, — se impune. Cît vor avea oamenii inimă, vor iubi locul în care s'aun născut părinții și fiii lor; cît timp îl vor iubi, îl vor apăra de orice amestec străin. Cît timp oamenii vor fi imperfecti, vor căuta unii să stăpînească pe alții. Cît timp decî omenirea va fi ce a fost și ce este, patriotismul nu va putea dispărea fără a deschide calea rușinei și înjosirei.

*

O Doamne! ce este omul! ce slab, ce blînd, ce sfios! — ce viteaz, ce fioros, ce cumplit! — Atît de cuminte, de liniștit, de senin, atît de neastîmpărat, de zburdalnic, de nebun! — Ce sîrguitor, ce muncitor, ce prevăzător! Ce leneș, ce nepăsător, ce risipitor! Atîta hotărîre și atîta nestatornicie! — Atîta bunătate și atîta sălbătîcie! — Inimă de milă și de turbare! — Minte de lumină, minte de păcate! — Porniri de înger, porniri de fiară! — Omul cu adevărat este lanțul între Bine și Rău, între Cer și Iad!

*

Veselie, dar din cer, ești o podoabă și ești un sprijin; sufletul care păstrează scumpa ta tovărășie rămîne pururea voios și neînjosit, mai mult decît mîndria, mai mult încă decît vitejia știe să-l îmbărbăteze și știe să-l ridice. Dulce veselie! în inimile cele mai alese îți găsești sălașul tău.

*

Mintea se răzvrătește cînd îi zici: crede și nu cerceta! De ce nu admite că inima poate să simtă, ceea ce spiritul nu pricepe, precum ochiul cunoaște ceea ce mîna nu atinge?

*

Păcatul se iartă, dar nu se șterge.

*

Grîul cînd a îngălbenit nu se măi folosește de roua dimineții: paele lui fiind uscate, iar spicul copt. Astfel oamenii îmbătrîniți nu se măi adapă cu iluziile tinereței, cei egoiști fiindcă sînt împietriți, iar cei generoși ne măi avînd nevoie de a se amăgi pentru a pricepe, a crede și a iubi.

*

O faptă rea nu devine măi bună fiind făcută de un om bun: urmările ei sînt cu atît măi primejdioase, cu cît făptuitorul a fost măi lăudat și cu cît conștiințele slabe pot fi măi lesne ademenite de asemenea pilde rătăcitoare.

*

Măi de folos îți este cel ce te critică decît cel ce te laudă.

*

Cel bun iartă, cel generos șterge păcatul, cel nesimțitor îl uită.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Puțină știu să deosebească datoriile sociale de cele sufletești: de ești cuminte, harnic, cinstit, saū bun fiu, bun soț ori bun tată, cine prețuește ce ai făcut pentru lume și ce din sufletul tău? de aceea judecățile Domnului nu se vor asemui cu judecățile lumii.

*

Atît de răzleață este firea omenească, încît nici durerea nici fericirea nu o pot stăpîni toată.

*

Nimic nu oprește azi pierderea averilor; nici părinții nici fiilii nu în-tîmpină vre-o stavilă firească în legile de azi: răul are liber curs.

*

Intr'un stat constituțional orice om este dator să ia parte la luptele politice: acei cari socotesc a fi cuminte abținîndu-se, asigură succesul intriganților și pasionaților.

*

Votul universal reclamă votul obligatoriu.

*

Rămii pe deplin stăpîn pe ține și veii stăpîni pe toți, numai de veii voi să-î stăpînești.

*

A pricepe toate, se zice că este a erta toate: «Tout comprendre c'est tout pardonner». — Cred că ar fi măi bine a zice: a pricepe toate este

a judeca toate cu dreptate. Iertarea nu 'și are locul decît după ispășire și căință ; a ierta toate, ar însemna slăbiciune, lene sau nepăsare.

*

Cine pătrunde în adîncimile sufletului său găsește mîndria la rădăcina tuturor cusurilor, tuturor greșalelor, tuturor păcatelor omenești : din mîndrie minți, din mîndrie te cerți, din mîndrie nu erți, din mîndrie stringi comori, din mîndrie cheltuești peste măsură ; din mîndrie se nasc ura, pizma și răzbunarea. Pornirile cele mai sfinte, mîndria le minjește și le strică, ea pune gelozia lîngă dragoste și fățarnicia lîngă religie, ea vîră bănuiala între sofi și susceptibilitatea între prietenî, ea preface dărnicia în ostentațiune și recunoștința în robie ; — ea impinge pe om la crimă, la nebunie și la sinucidere, ea oprește pocăința, ea omoară tot ce e blînd, simplu și curat în suflete. Mîndrie ! îndemn al iadului, pînă la porțile raiului pornesc îndrăznețele tale încercări, iar ingerul ce le păzește, poartă sabie de foc numai pentru a te alunga pe tine, mîndrie, tu, mult temuto !

*

Adevărul este sfînt ; el poate fi spus oricui și oricînd ; se cade însă să fie grăit cu demnitate și bunătate, nu în mod trufaș și insultător.

*

S'a spus că Anglia își datorește fericirea faptului că oamenii săi politici n'au avut mai puțină energie pentru bine de cît pentru rău. — N'ar fi rușine să se poată spune că nenorocirea țării noastre a fost că cei ce au voit binele comun au dovedit mai puțină energie decît cei ce căutau propriul lor interes?

*

Ce frumoasă ar fi viața creștinilor, dacă ar pricepe aceste două porunci : o viață fără răutate și fără trufie.

*

De nu-ți este dat să fii perfect, ești măcar dator să cunoști cît de departe ești de perfecțiune. De te mîndrești pentru puținul bine îndeplinit, adu-ți aminte că n'ai făcut nimic pe lîngă ceea ce erai dator ca să faci.

*

De muncești și de iubești, ești om ; de crezi și de voiești, ești supra-om.

*

Stăpînește-ți patimele, stăpînește-ți pînă și inima, de vrei să porți cu vrednicie numele tău de om.

*

De vrei să te scape Dumnezeu din nevoie, muncește : Dumnezeu nu dă ajutor mîinilor încrucișate.

CELUI CE N'A FOST.

*Din pustiū zădar,
Iar mă chiamă, iar,
Gîndul cel amar...*

*Dor de mamă, dor,
Dorul tuturor
Clîpelor ce mor...*

*Dragul mamei, drag,
Vis de veci pribeag,
De-ai ști tu, de-ai ști,
Cîte știu șopti,
Cît alean și vis*

Craiova.

*Și cît plîns înclis,
Atîți ani stingheri
Făr' de primăveri...*

*Dragul mamei chin,
De-ai ști tu cum vin,
Pe aripî de vînt,
Graiuri din mormînt,
Și cu grei mă dor
Cu mustrarea lor
Că n'ai fost să 'mă dai
Rost bietului trăi...*

ELENA FARAGO.

ELEMENTUL INCONȘTIENT ÎN MIȘCARILE MULȚIMEI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IV.

— ARTICOL FINAL —

Am zis: cu cît mai mult am *conviețuit* într'un mediū social, cu cît mai vii și mai comune nouă tuturoră au fost cele trăite împreună, cu cît necazurile vieții și suferințele au fost comune nouă tuturor, cu atît mai temeinică și mai adîncă se făurește între noi o anumită *legătură morală*.

Așa fiind, se înțelege de sine ce profundă trebuie să fie legătura morală în rîndurile oamenilor cari, ca țărani noștri, trăiesc supț aceleași condițiuni sociale feudale, sufer de aceleași neajunsuri economice și politice, avînd aceleași tendințe și aceleași aspirațiuni. «Oamenii cu porniri morale deosebite, întîlnindu-se pe terenul celor trăite în comun, într'o mișcare a mulțimei simt o adîncă apropiere morală, o comunitate sufletească comună tuturor», — scrie Carlyle în *Istoria Revoluțiunei Franceze*.

Cu atît mai mult aceasta se întîmplă cînd deosebiri între oameni aproape nu există de loc.

«Este un fapt psihologic cert cunoscut tuturor cugetătorilor pro-funzi, din care fapt decurge o importantă deosebire în organizațiunea

psichică a mulțimei în mișcare», scrie Taine în monumentală sa operă «*Les origines de la révolution*». — «Fie-care individ simte atunci, mai mult sau mai puțin adinc, că între dînsul și mediul care 'l înconjoară există un ce comun, un ce care formează o legătură morală între toți și unește pe toți într'un ce moral întreg: oricare dintre indivizi în acest caz îndură din partea mulțimei o presiune morală neînlăturabilă. În zadar vom căuta într'o mișcare a mulțimii pe pro-motori, pe instigatori — ei nu există, căci în aceste cazuri relațiunile între indivizi și mulțime se stabilesc alt-fel: întîlnindu-se pe un teren de interese personale oamenii adeseaori se resping prin contrasturile individuale, întîlnindu-se însă într'o mulțime în mișcare aceste contraste individuale dispar, fie-care din indivizi se simte strîns legat cu fie-care din mulțime printr'o influență morală reciprocă».

Orî-cine știe, cum că unele mișcări musculare odată produse de cine-va într'o adunare, cu ușurință se reproduc într'un mod reflectiv de aproape toți din acea adunare.

Ast-fel de pildă, să luăm exemple cu totul banale: un individ, ascultînd vre-o conversație, începe a căsca și iată unul cîte unul — întreaga adunare — cască involuntar; așa se întîmplă cu risul, tusea, aplauzele la teatru, oftatul, plînsul etc., etc... Toate aceste manifestațiuni colective își găsesc explicare în psihologia mulțimii, și sînt în legătură directă cu legea *reacțiunii ideo-motrice*. Această lege psihologul englez W. James, în *The principle of Psychologie*, o formulează ast-fel: «Orî-ce concepțiune, orî-ce idee care are de obiect o anumită mișcare musculară naște neapărat tendința de a fi reprodușă prin anumiți mușchi și se reproduce de la individ la individ prin reflexul ideii propagate».

Această formulă nu cuprinde după părerea mea de cit o sferă parțială a reacțiunilor ideo-motrice. În general legea de față nu se mărginește numai cu sfera mișcărilor musculare, ce se transmit înt'o mulțime de la individ la individ; ea îmbrățișează și sfera contagiunei psihice reciproce.

Astfel intrînd într'o mulțime în mișcare omul imediat se simte transformat, începe a avea tendința de a lucra într'o direcțiune anumită, adică în unire cu mulțimea care 'l înconjoară. Pe această originală bază psihică se produc acele acte ale mulțimii care poartă sigiliul unui *automatism desăvîrșit*.

În ceea ce privește anume mișcările mulțimei, apoi ele se nasc numai și numai din cauza unor cerințe imperioase sociale, ce izvorăsc direct din complexul condițiunilor vieții poporului. Încă din cele schi-

țate de mine în articolele precedente reiese limpede cum că a se răsbol în contra unor asemenea mișcări este inutil, ceea ce cu prisosință ne demonstrează istoria omenirii întregi; nici represaliile cele mai draconice, nici stările de asediū, acest mijloc încercat de *toți neînțelepții* precum îi numește marele Cavour, nu pot și nu au putut nici odată popri aceste mișcări sociale, pentru simplul cuvânt că este cu neputință a teroriza mulțimea care la urma urmelor *pierde simțul de conservare* și devine gata a îndura mai bine moartea de cât traiul în anumite condițiuni sociale.

Analiza psihică dintr'o parte, experiențele istorice ale țărilor civilizate din altă parte dovedesc cu o limpiditate indiscutabilă că cu mijloacele cele mai obșnuite, fără legi excepționale, fără a pune în mișcare forța brutală este ușor a potoli neorînduelile, ce izvorăsc dintr'o mișcare a mulțimei. Aceasta aū dovedit'o într'un mod strălucit în ultimele răscoale țărănești de la noi prefecți ca d. Lupu de la Huși, d. Stere de la Iași, d. Dr. Radovici, d. Alimăneșteanu — dar a nimici, a distruge o mișcare socială a mulțimei nu poate și nu a putut nici cel mai groaznic terorizm guvernamental; tot ce poate face el — este a depărta criza pentru un timp oare-care, adică a lăsa mulțimii timp pentru a se reculege, pentru a prinde forțe, a repara greșelile comise, a acumula experiența, a se organiza. Mișcările sociale, ca valurile mării, odată ce s'au ridicat nu se vor liniști pînă ce nu vor înlătura obstacolele ce împiedică realizarea cerințelor imperioase fără de care viața mulțimii a devenit cu neputință.

O mișcare socială se innăbușă prin forță numai și numai în aparență.

Oamenii orbiți de interesele lor individuale sau de clasă rămîn în aceste cazuri surzi atît în fața rațiunii cît și a pildelor istorice; cu o încăpăținare disperată ei alunecă inconștient în acel abiz fără fund, care a înghițit imperii puternice ca marele Imperiu Roman cu latifundiile sale, națiunile cele mai viguroase în aparență, organizațiunile de stat cele mai strălucitoare, și alunecînd împreună tîrăsc în abis și neamul lor și statul.

«Căci un neam stricat în lupta pentru existență este menit a pieri degenerînd și golind țara ce ocupă; în locul lui un alt neam se așează, un neam mai viguros în a revendica dreptul său de existență», — zice Volney în «*Les Ruines*» și apoi adaugă mai departe :

«Pe ruinele unui stat care a sleit vlaga poporului său se ridică un alt stat, se așează un alt neam — așa e legea de fer a progresului.»

VISĂTORUL

Albă-î piața Barberini către miezul nopții vara.
 Când se 'ntoarce singuratic un poet spre casa lui,
 Pînă'n Laziul vechiu e cale — dar la Roma ești în țara,
 Unde poți să stai de vorbă cu divinitele statuî... —

Și poetul nostru-î tînăr și naiv ca toți poeții
 Care cred în frumusețe mai presus de toate 'n lume,
 E naiv, și nu-și dă seamă ce calvar e drumul vieții,
 Pentru cei ce vor să-și facă un diamant din al lor nume. —

Ochii lui privesc și cerul își coboară 'n ei misterul,
 Sunete, culori și forme, de-opotrivă el le-adună
 Și cînd alții-adună aur, el ar vrea s'adune cerul
 Într'un vers, și îi ajunge că-î bogat în luciul de lună. —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sună pasul lui, — ș'acuma a ajuns lîngă fîntîna
 Cu tritonul care-aruncă gîlgîind un joc de apă, —
 Ah, frumos mai e tritonul, și dibace-a mai fost mîna
 Maistrului ce-a fost în stare așa lucru să conceapă. —

Astfel se gîndește dînsul, și puterile 'și măsoară
 Pe cînd apa ca un suflet chinuit de îndoială
 Vrînd mereu la cer să urce, fărîmată se coboară:
 — Și de-odată visătorul a rămas cu fața pală.

Sunete, culori, și forme, asta-î toată viața noastră;
 Dar să aibă dînsul oare raza focului divin?
 Și-acum pasul lui în umbra care s'a făcut albastră,
 Sună cadențat ca ritmul unui vers alexandrin. —

D. ANGHIEL.

ÎN ȚARA SOARELUI

• — NOTE DE DRUM —

Cunoști tu țara unde înfloresc portocalii?
Roade de aur atîrnă de ramuri,
Zefirul adie din cerul albastru,
Tăinuit crește mirtul și laurul superb.
O cunoști tu?

Acolo, acolo,
Noi mergem, o draga mea!

Visele copilăriei mele s'aŭ împlinit. Giuseppe Robida, care după patru ani se reîntoarce în patrie, ne arată zîmbind cerul de mătăasă al Italiei. Romanța lui Goethe îmi vine în minte: «*Cunoști tu țara unde înfloresc portocalii?*»

Trenul urue alergînd spre Capodilago, între coasta păduroasă a muntelui Generoso și oglinda de peruzea a lacului Lugano. O fată desculță își adună caprele dintre buruenile roșii de pe coastă. Pe șoseaua arcută, trece hodorogind într'un nor de pulbere o cotigă cu catîri. Un *ragazzo* nebatec ride în ochii fetei.

Soare, soare... și adierea mireasmelor din codri.

Aș vrea să îmbrățișez natura și oamenii, spiritele păgîne să renască în pulberea de aur a crîngurilor, Diana sveltă să sufle în corn de argint, viorile apelor să cînte, zînele și faunii să ne iasă vagabonzi în pragul înfloritelor hotare, căprioarele să pască în pajiști cu basme de flori și biga lui Phoebus să ne aștepte în umbra pădurei cu lună.

În carul mitologic al lui Apollo, am străbate fericiți paradisul păgîn al Italiei.

«*Donna Etrusca angelo d'amore...*»

Giuseppe Robida cîntă de ne pătrunde...

Aerul e tot mai îmbălsămat.

Adierea codrilor aduce parfumul zeităților păgîne din Italia.

Și cum aleargă trenul peste punțile apelor încropite, îmi vine în minte nebunia lui Goethe pentru Italia.

Cînd era copil, locuia în casele strămoșești din Frankfurt — o casă cu grădină și cu podoabe de flori la fereastră.

Tatăl lui Goethe călătorise mult și dragostea lui pentru Italia ajunsese de poveste. Cînd vorbea de Roma, tremura. În căsuța bătrînească din Frankfurt, patriarhalul călător strînsese o mulțime de gravuri italiene, pe care micul Wolfgang le contempla nesățios, în vreme ce cumintele lui tată îi explica inspirat fiecare icoană din perete.

Goethe adormia cu gîndul la Italia.

Un dascăl italian Giovinazzi îi înflăcăra apoi iubirea pentru limba lui Tasso; iar tatăl lui, care nu încheia o istorisire fără o romantică descriere a Italiei, sfârșia în totdeauna cu aceleași vorbe:

— După Italia, nu e nimic mai frumos în lume.

Și de-atunci pătımirea lui Goethe pentru Italia și de-atunci pornirea lui pentru geniul artei ei.

Dacă nu luam hotărîrea de a pleca — scrie el din Veneția — aș fi fost pierdut.

De cîte-orî citea saŭ vedea un lucru ce-î amintea Italia, marele om suferea. Fugea de scriitorii vechi cari vorbesc de Italia și de asta își mărginise studiile latine la scrierile lui Spinoza. Herder își bătea joc de Goethe, fără să cunoască ciudata taină.

Amintirea aceasta despre poetul Ifigeniei, m'a fermecat în totdeauna. Tata care nu știa să 'mî spună nimic despre Italia, a lăsat mai tîrziu lui Goethe și învățătorilor mei inspirațiunea iubirei mele pentru magica țară...

Un turn de cărămidă, cîte-va căsuțe roșii și *viale* prăfuite.

E Capondilago, o stațiune pitorească, la capătul de miază-zi al lacului Lugano.

Pe peron un cor de vînători alpini, apoi fanfara triumfală de cornuri, amintind pe vînătorii feudali din vesele vremuri cavalerești.

O fetișcană rumenă, cu părul ca flacăra, vinde roade pîrguite.

Montini. — Plecăm.

Trenul spintecă o vale romantică, o grădină de flori în care se cuibăresc zînelor basmelor din Alpi. Buruienile roșii de pe briiele pietroase ale Tessinului ard ca jeratecul. Un lar alb duce 'n țipăt lung zvonul secetei întinse.

Pe drumul de supt coastă se leagănă în cîntec de psalmi o procesiune sfîntă cu preoți în cagulă, cu prapuri de mătasă, cu cruci înnegrite de fum, cu sfinți despoleiți, cu vase de argint și cu norod desculț ca 'n vestitul tabloŭ al lui Jules Breton: *Binecuvîntarea cîmpului*.

Mendrisio. — Un cap dumnezeesc de fată, supt bordurile unei pălării valezene, ca *Adultera* lui Tintoretto.

Nu știu ce'mî turbură inima.

Giuseppe Robida cîntă nestăpînit începutul aceluiaș cîntec:

«*Doina etrusca...*»

— Io sono fortemente comosso, signore.

Se și vede.

Întoarce capul și plînge.

După patru ani de pribegie se întoarce nebun în țara grădinilor de marmură și a lămiilor înfloriți.

Balerno. — Tessinul se închee.

Povîrnişuri lungi cu vii. Un drum pietros cu pulberea răscolită de care.

O *trattoria* murdară cu firma răsturnată. Acoperişuri roşii, case cu obloane strimbe, o clopotniţă ascuţită, funduri murdare de străzi, fîntina de piatră a *campielei*, fata din baladă cu căldăruşa de apă pe umăr.

Este Chiasso. — Porta del paradiso.

Sîntem în Italia.

Sediola podestei aşteaptă în piaţa staţiunii prin care rătăcim pînă la plecarea trenului. În colţ o casă modernă *Pro Emigratis*, alături *Birvaria* şi Compania generală a Transatlanticului.

Zarvă de copii, înjurături, ţipete. Întoarcem ochii într'acolo: e hamul din Chiasso escortat de garda micilor ştrengari italieni,—pleacă la Milano. Unul dintr'înşii cîntă din *armonica* o romanţă de stradă. *Vetturitul* din colţ trage din pipă pe capra trăsorei şi rîde.

«Pronti!». — Urcăm grăbiţi în tren.

În vagonul nostru o droaie de dezmetici, fumează, înjură şi frămîntă cîntînd un danţ italian. Mandolina moşneagului — cu pălărie ţuguiaţă — picură o *vilanella*. Sînt napolitani.

Un şuer năbuşit.

Am plecat. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Wilhelm Tell, didactica, ranzul iodlerilor şi filozofia vieţii patriarhale a Elveţiei au încetat pentru a lăsa loc muziceii, poeziei, renaşterei, fantaziei păgîne, patimei, banditismului romantic, ruinelor de marmură, mitologiei romané, sărbătorilor catolice, pifferarilor de operetă, arenelor, danşurilor, triumfurilor, beţiilor vecinice şi nebuniilor amoroase începute dintr'o serenadă şi încheiate cu o lovitură artistică de pumnal.

O Italia, Italia mea!

Tu eşti ca şi dragostea de care nu ne săturăm. Ca pe-o tainică şi frumoasă fecioară, care s'a uitat adînc în ochii tăi, odată, undeva... în biserică, lingă o ruină de marmoră, într'un palat, la fîntină, între flori, supt cerul unui codru, în tremurul lunei, pe ţarmul Oceanului şi pe care o visezi de-apururi,—aşa te-am visat Italia mea frumoasă, zi după zi, an după an şi de dorul duios al naturei şi al artei tale, cine ştie cît am suferit!

Cărţile măştrilor tăi au văzut lacrimile mele. Şi de ghitara fermecată a pribegilor tăi cîntăreţi de stradă se vrăjia inima mea.

Un moş al nostru care pribegise prin ţara lui Apollon, se 'ntorsese de-acolo cu un Dante de lut.

Duiosul călător ne povestea vrăjit despre Italia cea frumoasă şi plîngînd ne cînta din clavir *Tarantella* din Napoli.

Era un muzicant.

De cîte ori îl ascultam, ori priveam statuia de lut a lui Dante, sufletul meu de copil se turbura.

Italia, Italia mă chiema ca ispita unor ochi ifigienici de fecioară, cum chiamă toamna cerul Nilului magic, șiragurile de cocori, ori poporul blînd de rîndunele din țările cu aspre ierni.

Italia, Italia mea!

Alpii rîd în soarele care coboară.

Între două coaste înflorite, presărate cu vile cochete, se leagănă în boarea de miresme a Alpilor pînza de mătase pe care doarme nevăzută, într'un trandafir vrăjit, nimfa păstorilor lombarzi: e lacul *Como*.

Giuseppe Robida începe povestea.

Como. — Orașul serenadelor de operă își înnalță dintre grațioasele vile turnul vechei catedrale în care se ruga marele Volta. Pe vialele romantice ale poeticului oraș trecea inspirat odinioară maestrul Luini, zugrăvind în minte profilul dumnezeștilor madone.

Alpii se topesc în măgure cu vii. Trenul șerpuește prin mijlocul grădinilor de verdeață și al poporului vesel.

O stație veche cu geamurile sparte, murdară, cu gratiile ruginite ca o casă pustie:

Camerlata. — Spre Apus se deslușește în piscul unei măguri înverzite un castel lombard. Umbre lungi s'aștern peste răzoarele rodnice ale luncii în care dafinii își descîntă cuiburile de mătăasă. Aici e grădina lumii.

Camnago. — În uruitul roților metalice, pătrunde sunetul de seară al clopotului din sat.

Angelus!

Un țăran descoperit la icoana Madonei din drum. Măgărușul cu cotiga stă sfios în marginea cîmpului. Departe, albesc chipuri de fete, cu amfore pe cap, ca în timpurile mitologice. Fluturi de argint se bat în apele *Seveset*.

Monza. — Versailles-ul regilor italieni, cu «coroana de fier» păstrată în vechea catedrală lombardă.

Eșim din nou în cîmp, în taina fermecătoarelor grădini, în care închipuirea măeastră a omului a creat zîne, zei și toate poveștile care dorm în taina apelor.

Spre Apus, în zările Magentei, cerul e o flacără.

Toți se uită într'acolo.

Cîmpia Lombardiei arde.

Pulberea de rubin a asfințitului se cerne peste ape.

Toate sînt de foc.

În vulvoarea mistuitoare a zării pinza unui nor de flăcări se distramă, se rupe și mâna nevăzută a artistului divin îmbină măestrît un tablou mareț, o apoteoză dramatică peste mormintele eroilor putreziți în cîmpiile Magentei.

Imagina Franței arde acolo, cu sabia triumfătoare întinsă în văzduh...

La Sesta, Apusul se stînge, zările se înneacă, luceafărul scilpitor tremură peste turnurile Milanului.

Trenul intră pe porțile cetății, urue pe poduri aruncate peste strade și se oprește într'o gară mare, întunecată, ca lăuntru unui templu medieval.

Coborîm.

Pe dinaintea noastră trece cîntînd un cor de pelerinî.

Ave Italia!

G. D. MUGUR.

O călătorie în stepa rusească

1. PRIN BASARABIA

De un an de zile, de cînd cunosc din literatura științifică nemărginitul ocean uscat, Bărăganul cel fără de țărături al Rusiei, am tot pus la cale și iar am amînat călătoria prin regiunea tipică a *ciornoziomului* (pămîntul negru). Sosirea unui coleg de la Institutul geologic din Budapesta, d. prof. Peter Treitz, m'a decis, cam fără de vreme, să iaș drumul răsăritului, căci în chestiuni de agrogeologie *ab oriente lux!*

Și am luat drumul spre *Odesa* pe la Iași, prin Kișinău, Bender și Tiraspol. Dacă trenul cel lăbărțat pe șine rusești, mai largi ca cele obișnuite în restul Europei, ar merge cu graba și iuțeala ce am pus noi ca să'l ajungem în gara Iași, n'ar face cele 300 km. în 18 ore. Mașina «Eliade» ne arată «85 km. pe oră» și nu de mersul ei ne plîngem; mersul ca mersul, Jar statul, acesta-î lung și plictisitor. La Ungheniî romîni stăm pînă ni se urăște pentru vizarea pașapoartelor; la Ungheniî ruși stăm și mai mult pentru revizuitul bagajelor și pentru vizat iar pașapoartele. Aci închiși într'o cameră cu vre-o 7 uși, toate încuiate, așteptăm venirea pașapoartelor. Intre călători este și un marseillez, comis voiajor al unei fabrici de «blanc de zinc», un tînăr guraliv care la provocarea noastră ne omoară timpul cu cîte-va anecdote din sudul Franței. După multă așteptare se deschide o ușă, ni se aduc pașapoartele, ni se mai dă cîte un bilet de liberă eșire și sîntem liberi să mergem în Rusia, unde-om vrea.

Dela Ungheniî ruși pe o bună bucată linia dublă, pentru scopuri

strategice, apucă pe o vale largă și ridicată încetul cu încetul la deal. Privim cu interes brazdele de pământ negru, pătat pe ici pe colea cu o vegetație pipernicită de sărături, iar «Harta solurilor Rusiei» ne spune pe rînd solurile ce avem în față și ne convingem *de visu* că în adevăr «valjogul» unguresc și «pămîntul negru» de la noi e tot una cu ciornoziomul rusesc. Spre miază-zî în virful unui deal lucește un glob de la un monument rusesc ridicat în amintirea unui ofițer căzut acolo; iar dealul de alătura este dealul cel mai înalt în Basarabia. În această parte cea mai mare înălțime e în prelungirea crestei din Moldova, ce se ridică între Bîrlad și Bahlui.

La o cotitură a drumului de fer, ce sue pe coastă, ne apare un pîlc de case înfundate în verzitura lanurilor, a grădinilor și a pădurii ce încununează crestele dealurilor. Satul mi-e cunoscut de altă dată, cînd am trecut pe aci, acum trei ani.

Căsuțele sale micuțe, vărute cum e obiceiul pe aci, într'un albăstrui sineliu, mi-au făcut atunci impresia acelor modeste floricele de culoarea cerului resfirate prin iarba cîmpului, poeticele «Nu mă uita». Și în adevăr nu te-am uitat sat drăguț răsfirat pe vale și pe deal: nu te-am uitat pentru drăgălășenia și pitorescul tău, pentru fința ta și a acelora ce-ți dau viață.

Neam de neamul meu n'a călcat pe aici, în vinele mele nu e nici o picătură de Moldovean; dar căsuțele tale mititele cu acoperișul de stuf, cu prispa îngustă în față, drumul întortochiat pe vale și pe coastă, cu potecuțe spre fiecare casă, chiotul Moldoveanului ce pe întinsul drumului la vederea trenului își încurează calul, oițele resfirate pe coastă sub paza a doi mici ciobănași, și aerul, și graiul și toată natura mi-e așa de cunoscută, e aceeași din podișul Olteniei, din dealurile Munteniei și cîmpul împădurit, e aceeași viață de pe tot pămîntul moldovenesc, e a noastră a tuturor. De cînd te-am lăsat, sat drăguț, în această vâlcelușă pierdut între dealuri, acoperit de pădure, ți-am purtat imagina peste mări și țări departe și am fost vesel întotdeauna că am răspuns la al tău «nu mă uita».

Pămîntul ce acoperă dealurile împodobite de prin aceste părți ne interesează în deosebi; nu mai e ciornoziom ci un pămînt caracteristic pădurilor de stejar. Trenurile circulă așa că ne putem oprî 3 ceasuri aci fără să întîrziem sosirea noastră la Odesa.

În gara Cornești, unde ne oprim, un flăcău cu pistrui pe față, cu nasul semitic, cu părul roșu și spănat ne întreabă cam ce dorim noi, căci el ne poate da informațiuni. E Ovreiu fără care în Basarabia ca și în Moldova nu poți face nici un pas.

Pentru ca să ne poarte 2 ceasuri cu brișca lui, ne cere 2 ruble;

il refuzăm, dar el e gata să ne însoțească chiar fără plată numai pentru bacșiș. Prin drumul plin de noroiu își pierde un galoș și ne părăsește ca să și 'l caute; de departe ne întreabă că, dacă s'o gîndi să vie pentru 1½ r., cît i-am dat noi, ne mai găsește pe drumul indicat și în adevăr peste vre-o 15 minute auzim un chiot, o hodorogeală de? căruță și dintre niște copaci apare ovreiu cu brișca. Așa brișcă să fie la el acolo! E în felul birjelor mici cu un cal ce se obișnuiesc pe la Iași și peste tot în Rusia neridională; dar nu are capră și așa bearcă cum e ne pare și mai mică, un fel de lingură lipovenească. Și murdară, doamne! așa murdară, că de-ai găsi-o în nomolită în noroi nu ți-ar veni s'o atingi, de sigur n'ai deosibi-o de noroi. Și la ea sînt înhămați doi cai, unul cu cerc între ulube, altul pe alătura. Caii 's moldovenești, buniceî, dar hamurile 's numai noduri. Cînd ne suim în brișcă, se turtesc arcurile de gata să pleznească; dar ovreiu mîna de foc la deal pe o coastă nu tocmai ușoară, de vai de capul cailor și al briștei!

Ovreiu nu-î prost; a fost în America la Buenos Aires și la New-York de unde s'a întors, că e viața grea pe acolo. Vreo doi funcționari de la gară au eșit la plimbare prin pădure și ovreiu 'și rîde de ei, cînd curioși îl întreabă că ce tot găurim noi pămîntul. Sînt franțuzi și „pune semne de război“ le răspunde el bațjocoritor. Aci e încă vie amintirea războiului Crimeei. Unul îi răspunde: «Dar ție nu ți-e frică de stai lingă ei». «Iu sînt viteaz» răspunde strănepotul lui Solomon.

Prin pădure găsesc o mulțime de colonii nouă de Romîni, cari au tăiat pădurea și și-au făcut loc de arătură, și-au durat o mizerabilă locuință, mai mult bordei și și-au înjghebat o gospodărie din greul vieții ce duc. Pe tovarășul meu îl surprinde faptul că mă înțeleg așa de bine cu toți acești oameni, copii și bătrîni, femei și fete din sate și din pădure.

Și atunci mă apuc să-î fac o lecție:

Basarabia a fost încorporată Rusiei de aproape 100 ani (1812) și supusă unui regim foarte sever în ceea ce privește legăturile cu țările și limba romînească, mai ales după ce România devenise independentă și regat. Nicî o carte, nicî un jurnal, nimic ce e romînesc nu putea și încă nu poate pătrunde în Basarabia. În biserică și în școală s'a impus limba rusă; nu mai vorbesc de administrație și poliție, unde, cum vezi, sînt oameni ce nu vorbesc nicî o vorbă romînească. Și care a fost rezultatul? Acum după o sută de ani se constată că poporul n'a învățat nicî o ioată rusească — nu s'a rusificat întru nimic. Și-a păstrat tradițiile religioase și obiceiurile lui de

acasă, și-a păstrat portul neschimbat, nici măcar răspîndita șeapcă rusească nu o poartă și cum vezi singur peste o sută de ani îi găsim aproape după cum au fost cînd i-a încorporat, Aristocrația ce-î drept s'a rusificat de interes, prin încuscirii, sau de lipsă de inerție etnică, cum se presintă peste tot. Acum, peste 100 ani, cînd s'ar fi așteptat lumea ca să nu se mai audă nici o vorbă romînească, acum în împrejurările politice prin care trece Rusia, Basarabia a ridicat capul și mai întîiu s'a căpătat libertate pentru scoaterea de jurnale romînești—3 la număr—; apoi s'a permis publicarea cărților de biserică în romînește, la o tipografie romînească; chiar în școli se cere și se speră a se căpăta limba romînească ca limbă de propunere etc. Iată unde s'a ajuns cu rustificarea samovolnică.

Acesta-î un exemplu bun, care arată, unde veți ajunge cu maghiarizarea naționalităților. În 30 ani de cînd faceți politică de maghiarizare n'ați maghiarizat din popor nici unul la mie și chiar de veți-mă vota 10 legi de ale lui Apponyi, tot acolo o să ajungeți. Căci Românul, ca orî ce om în asemenea împrejurări, reacționează în felul lui simplu dar conservativ. El la voi acolo, în Transilvania, e doritor de școală, dar dacă ai să i-o dai pe ungurește — limbă pe care el n'a învățat-o cînd a supt țîța de la mă-sa—apoi se lipsește de școală. El este foarte credincios și bisericos, dar dacă în biserică se cîntă pe o limbă ce nu pricepe, iar adio!, pe el nu 'l mai prinzi pe la biserică.

Așa au făcut aici în Basarabia. Cînd s'a introdus limba rusească și în școli și în biserică Românul s'a sălbătecit, a fugit și de una și de alta, ca de un lucru dela care nu are nici un folos și nu înțelege nimic; în incultură și-au păstrat limba și caracterul etnic.

Poate tot așa vor face și cei din Ungaria. Le îngreuiată condițiile de cultură și le înstrăinați școala, apoi rămîn așa cum se află. Și cum acești Romîni din Basarabia nu s'au pierdut în o sută de ani supt guvernare și tratare muscălească, n'o să piară nici cei din Ungaria. Dar bagă de seamă nu mai suntem în 1800, ci în 1900, cînd chiar în Rusia se recunoaște dreptul de viață al unui popor cu limba lui. Crezi că Ungaria are să poată merge cu politica aceasta departe? Nu! și de aceea noi nu ne alarmăm. Nu faceți altceva în chestia naționalităților decît să scrieți în istorie una din paginile cele mai triste ale activității ungare. Și păcat de energia, de timpul și de banii cheltuiți în zadar!

Colegul meu mă întrerupe mereu, încearcă a-mi explica că tendința politiceî ungurești nu e maghiarizare, că aceasta o aduce pe tapet numai Vaida și cu Vlad și atîția inși cari trăesc după scandal, și că Liga lucrează anume pentru răspîndirea acestor idei în lume etc. — Dar observăm că jidanul profitase de discuția noastră și sucise

pe drum așa că ne aduse la gară pe un alt drum scurt pentru el și neinteresant pentru noi. Îl ocărim și îi spunem că ne-a luat banii de geaba «Da'ce!, parcă în fie-care zi am mușterii ca d-voastră. V'am prins și eă odată în viața d-voastră, și atît!»

Avem de abia timpul să îmbucăm ceva până la plecarea trenului. În trenul care vine e un vagon cu paturî direct la Odessa. Ce-i drept, trenurile rusești merg încet, dar sînt destul de comode. Canapelele sînt așa că se transformă în paturî cu două rînduri și fie-care călător are dreptul la o canapea întregă.

De la Cornești drumul trece o curmătură și pe urmă scoboară print'r'o vale largă, Bicu, pînă la Chișinău și mai departe pînă la Nistru. Sat după sat se înșiră pe coasta dealului, mai mult pe dreapta ca pe stînga. Regiunea din dreapta e toată acoperită de papură, cea din stînga însă se goleşte de la o vreme și stepa singură domină dealul și valea. Rîul care domol parcurge această vale e prins în nenunărate iezături și toată valea e transformată din distanță în distanță în lacuri îmbicite de stof, papură și diferite plante de apă. Dar aceste lacuri artificiale, răspîdite azi peste tot în stepa deluroasă a Rusiei, aduc mari servicii agriculturii și grădinăriei. Tot cătunul își are lăcșorul său de unde-și udă sămănăturile și grădinile din vale. În tîrșorul Tuzora vedem un cartier complet distrus prin foc; o fi opera turburărilor din urmă în contra ovreilor?

Pe înserate de tot trenul ajunge la Kișinău. N'avem timpul de oprit, dar mi-aduc aminte cu plăcere de prietenii pe cari i-am cunoscut altă dată și cu cari am petrecut cîte-va momente plăcute. Atunci făceam drumul tot spre Odessa și m'am oprit vre-o 2—3 ceasuri, între 2 trenuri, în Kișinău pentru ca să împart vre-o două exemplare din Geografia ce publicasem de curînd. Dar cum nu cunoșteam pe nimeni în Kișinău, am luat știre de la chelnerul de la gară — de sigur un Moldovean — care este dintre boerii moldoveni cel mai cunoscut și care mai mult ține la Moldoveni. Chelnerul îmi dă adresa d-lui D. K. proprietar, fost magistrat, acum avocat în Kișinău. În curtea gării am strigat la birjarî «care grăește moldovenește?» și vre-o 10 ovrei s'au repezit cu brișcele lor spre mine. Am luat pe cel care știa locuința d-lui K. și am plecat în centru. Mahalalele și fabricile Kișinăului se întind pe coastele dealului pînă în Bug și la linia ferată, dar crașul cu străzi regulate, pavate și luminate e numai pe dea unde bulevardul Alexandrovscăia e un colț adevărat europeanesc. D-l K. nu era acasă, dar am lăsat 2 exemplare din Geografie și am plecat la Poștă să dau o telegramă. Aci unul din oficianții superiori de la casă, fost mult timp dirîgintele poștei din Ungheni, aflînd că sînt

profesor în București, a început o neașteptată manifestație sentimentală față de Romîni și Regele Carol povestindu-mi serviciile ce le-a adus el țării, ca funcționar de graniță, pentru cari servicii a fost decorat cu ordinul Coroanei în gradul de Cavaler, dar regreta el și nu-și putea explica, că de 10 ani nu'l înnaintează. Cînd ne-am despărțit, îmi zice «N'ai putea d-ta pune o vorbă pe la jurnale ori la minister pentru înaintare?» Îi răspunde că eă nu sînt decorat și ne despărțim.

În special figura d-lui K. îmi stăpînește gîndul în tot timpul cît am Kișinăul înaintea ochilor. Resimt pe rînd toate momentele plăcute petrecute în societatea d-lui. K. Imi reamintesc febrilitatea cu care mă căutase pe la hotele și restaurante, și numai grație birjarului meu putuse da de mine; emoțiunea lui cu care a venit la masa mea mi-era neexplicată; plăcerea făcută cu cartea ce-î lăsasem, se adaugase la aceea că fusese de curînd ales membru onorific al Societății geografice romîne. Și timp de 2 ore mi-a povestit de situația Moldovenilor în Basarabia, de lupta ce o duc proprietarii romîni în Sems-two pentru a cîștiga teren cultural pentru Romîni și limba romînă; cum boerii aă început să se intereseze de popor, cum chiar el a învăt romînește tocmai la maturitate și cum toată lumea se bucură de a se simți Romîni. Cu lăcrămî în ochi îmi spunea jalea Moldovenilor cari numai de două zile plecase la război în Manguiria, de unde nu era să se mai întoarcă; și mi-a făcut o frumoasă comparație cu timpurile cînd plecaseră Moldovenii în războiul de la 77-78 contra Turcilor etc.

Imi mai aduc aminte, că în restaurantul cu totul modern, unde ne aflam, cînta o trupă de lăutari romîni în costum național, și cum în timpul mesei, în camera mai retrasă unde eram, am primit vizita unui polițist, care însă, după ce a dat mîna cu noi, ne-a părăsit imediat.

Și mi-aduceam aminte toate aceste amănunte, căci somnulse încăpățîna și nu voia să mă poarte prin domeniile lui. Încă mai mult contribuia la aceasta faptul că într'un *subsol* (așa am numit noi paturile vagonului: *sol* cel de deasupra, *subsol* ce de desupt, în limbaj geologic) era o Evreică, care prin faptul că era într'o poziție cam interesantă și-a martirizat toată noaptea bărbatul. Pentru că ea nu putea dormi, nu l'a lăsat nici pe bietul Ovrei să dea ochii în gene, acolo pe solul lui; îl striga mereu ba să închidă geamul meu—pe care îl redeschideam iar—ba să-î dea apă, ba portocale, ba să-î întoarcă perna să-î o dea și pe a lui, să o învelească... și o mie de nimicuri îi pretindea pe fiecă minută. Pas de dormi în așa condiții. Numai după ce am trecut Nistrul, de abia am ațipit puțin.

(Va urma)

G. MURGOCI

CRONICA.

I. *Știri culturale*

Ceea-ce preziceau trăgătorii sforilor electorale și scepticii cunoscători ai defectelor sistemului nostru electoral, ceea-ce scriau gazetarii «incercați» și ceea-ce șopteau intimii tainelor politice cu totul profane, dacă nu și mai rău, ceea-ce în sfârșit nu credeau ceî cu multă și bună credință, s'a săvîrșit: d. A. C. Cuza a fost biruit de viclesugurile, scamatoriile și volniciile administrației și poliției ieșene, de patima personală și orbirea de politician a d-lui C. Stere, dușman al partidului «naționaliștilor», deși e directorul «Vieții românești» (!) și deși se socotește Român neaș, de lume nouă; a fost biruit și de pornirea de ură a opoziției conservatoare de toate nuanțele: morale, amorale și imorale. Scriitorul îmbătrînit în vrednicii de cărturar al neamului, profesorul universitar strălucit, economistul cel mai de seamă al țării, caracterul integru care este d. Cuza a rămas în afară de zidurile Camerei cu ai săi aproape nouă-sute de alegători independenți, iar locul d-sale ar fi să'l ocupe, cum ar înlocui o păpușe de paie un chip de marmură — d. I. Botez, necunoscut pîn'acum de cît prin ucenicia sa în slujba politică a d-lui C. Stere. E o vorbă dreaptă ceea-ce scrie în «Neamul Românesc» d. N. Iorga, prietenul de idei al d-lui A. C. Cuza și agitatorul neobosit pentru biruința acestuia: «d. I. Botez nu poate fi de cît *de formă* deputatul Iașilor, pe cînd deputatul real și legal e Cuza».

Noi, din punct de vedere cultural, social și moral — cel politic nu ne privește — regretăm din inimă că tocmai Camera reformelor agrare, Camera de la care se așteaptă zorile vieții românești celei nouă, va fi lipsită de o personalitate ca d. A. C. Cuza, care a mai ilustrat-o cu vrednicie și care ar ilustra orice Cameră europeană.

* Vechea casă de editură Socec a pus temeliiile unei Bibliotecii populare în București, cu prilejul jubileului de cinci-zeci de ani al existenței sale. Directorul bibliotecii e d. M. Străjan, bătrînul profesor și scriitor didactic, a căruia fericită alegere sporește și ea valoarea faptei culturale generoase, demne de urmat, a d-lor Ion și Emil Socec, urmașii fondatorului firmei.

* Concertul dat Sîmbătă seara, în sala «Oppler», de către membrii «societății de ajutor reciproc» a personalului din atelierele «Minervei», a izbutit peste așteptare; mulțumit a rămas publicul numeros, din aproape toate straturile societății, care a grăbit să dea sprijinul serbarei culturale a celor ce 'și scurg ochii și vloga vieții în munca aspră a tiparului și în folosul mare al culturii românești. S'au cântat, de către corul bine instruit și inimos al societății, frumoase cîntece populare (armonizate de d-nii Kiriac, B. Anastasescu și P. Ciorogariu, conducătorul corului); s'a declamat cu înțelegere și vervă monologul «Greva fierarilor»; s'au spus cu haz cîteva anecdote. Unele cîntece au provocat, prin execuția lor precisă, aplause repetite; altele, firește, au arătat multele greutăți cu care au de luptat conducătorii și ucenicii săi, dar fără să întunece speranțele într'o propășire tot mai sigură

a corului. Jocuri și cintece naționale vesele, închinări sincere și călduroase, aū urmat concertului. In public se aflaū și numeroși scriitori cari ascultaū cu drag debuturile celor ce culeg cu grije și debuturile lor... literare. D-l G. Filip, directorul institutului «Minerva» și inițiatorul organizării personalului ei, precum și d. Ciorogariu, maestrul zelos al corului, săvîrșesc o faptă de bine pentru care sint vrednici de laudă. Și cîștigul material, menit să ușureze soarta personalului atelierelor la vreme de nenorociri și să înlesnească și cultivarea lor mai departe, a fost însemnat.

II. Cărți.

D-l P. Dulfu a tipărit a doua ediție, prelucrată din nou (București, 1907 ; editura «Librăriei Naționale» ; pg. 267, cu ilustrații ; prețul 1 leu 75 bani), a minunatului său poem «*Isprăvile lui Păcală*», unic în literatura noastră modernă. Vom avea prilej să ne ocupăm mai de aproape cu opera remarcabilă a d-lui Dulfu și cu deosebirile între vechea și noua ediție, care este o desăvîrșire a celeilalte.

* Supt titlul original și ispititor pentru cetitori «Cum iubește o fată», d. Vasile Pop, umoristul și sentimentalul scriitor prețuit de mult pentru unele opere ale sale, a întrunit laolaltă un număr de «nuvele» mai nouă, cîte-va publicate prin reviste.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III. Reviste.

In «Viața Romînească» din Mai, tocmai în adîncul voluminosului număr, parcă ascunsă supt pătura groasă a materialului iscălit de scriitori mai tineri, a ieșit la iveală, spre a provoca vîlvă mare și discuții aprinse, o poezie, de cea mai dureroasă actualitate, a d-lui Al. Vlahuță: «1907, versuri». După o tăcere prea mare pentru noi toți cîți cinstim talentul și opera maestrului, și le cinstesc toți cetitorii romîni, — poezia aceasta strălucește literaricește prin cîte-va versuri frumoase și puternice, ca de pildă :

«Supt crengi de brad, troznește putregaiul».

Moralicește, ea înseamnă, în zilele acestea grele, o faptă îndrăzneată, de cetățean liber, ba poate chiar un exces de curaj personal din partea poetului care este în aceiași vreme și funcționar superior, legat cu jurămint de credință Măriei Sale Regelui, prin urmare expus și «tiraniei» prozaice a disciplinei birocratice.

Dar din punct de vedere al ideilor politice cuprinse în aceste versuri de actualitate, ele vor rămînea de sigur un document pentru istorici, precum sint un document și pentru contemporani, cît de ușor pot fi ispitiți la visuri fantastice, la unilateralități tendențioase, la judecăți cu totul nedrepte, la osinde false și la izbucniri sentimentale regretabile chiar și poeți de seama d-lui Vlahuță, cînd trăesc prea ferți de realitatea oamenilor și lucrurilor și prea

puțin feriți de muzele răutăcioase ale singurătății care sînt în stare să inspire blajinilor visători pînă și deșarte credinți republicane, precum :

«De cînd sînt regi, de cînd minciună este,
«Duc laolaltă cea mai bună masă !

Intr'un stat despotice, pot fi desigur firești versurile pesimiste din «1907»; în «cea mai constituțională țară», cum ne lăudăm că o avem, ele nu fac decît să încerce a întuneca și nu izbutesc decît a pune în lumină și mai vie, tocmăi prin umbra lor,—personalitatea senină și măreață a Regelui «Co-roanei de oțel».

* Revista «Ramuri» din Craiova, nr. din Mai, are numeroase poezii și bucăți în proză iscalite de scriitorii tineri. Remarcăm articolul actual, sincer, al d-lui N. Bănescu: «Chestia rurală o chestie de cultură», duioasa poezie «Patru cruci», tot actuală, a d-nei Elena Farago, fragmente de proză ale d-lui I. Agîrbiceanu, prea frumoasa poezie în formă populară («Rîndunica») a d-lui I. U. Soricu, icoana «Buniceii» în versuri colorate și în ton mișcat a d-lui G. Săpunaru, poezia de melancolie adîncă a d-lui Vulovici, traducere bună din Hérédia a d-lui Braborescu și bucățile în proză iscalite A. Codreanu care făgăduiește un talent umoristic viguros, și P. Partenie, un observator atent și un povestitor isteț.

IV. *Diverse.*

De cite-va zile Capitala e în fierbere: copii desculți, gălăgioși și ștregari aleargă pe toate ulițele Bucureștilor cu o veste-minune, în formă de afiș:

«Copiul Nimănuî» este piesa ce se va reprezenta în curînd în Grădina «Ambasadori» (chestie europeană!) ce a fost citită — grădina? — în cercul literar al «Convorbirilor» unde — acu-î acul! — marele nostru critic și distinsul profesor d. Mișu (de ce nu Mișu-Mașu?) Dragomirescu s'a pronunțat foarte favorabil asupra ei, arătînd că... este una din cele mai de valoare scrieri din literatura noastră dramatică,» — prin urmare merită ca marele critic sa-î fie Nașul!

Reclama e genială, n-avem ce zice; mîine-poimîne, «marele critic» Miș-Mașu-Nașu va fi afișat, în efigie, pe la toate chioșcurile și chiar purtat pe stradă de către măscăricii vr'unui Circ, pentru că ar fi jucat perfect rolul clovn-ului literar.

Trăiască, deci, nașul «Copiilor literari ai Nimănuî», și totuși ai «Convorbirilor»! Un mai bun botez nici că se putea și indicat pentru ceremonie nu era unul mai solemn de cit Miș-mașul «Convorbirilor»!

Sc.

BIBLIOGRAFIE

«Casa din Muscel». — Volumul d-lui I. Boteni, colaboratorul nostru, se află de vînzare la librăria G. Vlădescu în Cîmpulung și se trimite franco, la cerere, după primirea sumei de 1.50.

Cărti

apărute în editura Institutului de arte grafice „Minerva“
Bulevardul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoiți vechi și noi	1.50
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele său basmele Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Românilor supt Mihai-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere complete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete. 1.50	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din România	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din România	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate	1.50
COȘBUC G. — Valuri alinate, poezii traduse din Carmen Sylva	1.50	— Neamul românesc în Bucovina	2.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Ardeal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Foiletoane	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
— Fragmente	2.50	— Ștefan-cel-Mare și Mihai-Viteazul	— .50
CUNȚAN MARIA. — Poesii	1.25	— Istoria Românilor în chipuri și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni	1.50	— Credințe	1.50
FLAMMARION C. — Tainele cerului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina	2.50		

	L. B.		L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN .		SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
Moșneagulde la munte . . .	1.50	— Povestiri din război . . .	2.—
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș		— Floare-Oflită (roman) . . .	2.—
și Prut	1.50	— Amintirle căprar	
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin	1.50	Gheorghită	2.—
POP VASILE. — Rîs și plîns . . .	1.50	SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
— Domnița Viorică	2.—	SCURTU AUREL. — Căluza sta-	
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe		țiunilor Balneare și Climate-	
înțelepte	1.50	rice din România	2.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între		SLAVICI I. — Vatra părăsită . . .	2.—
Capșa și Palat	2.—	— Din bătrîni	2.50
Rutenisarea Bucovinei	3.50	TEODORU A. GH. — Din viața	
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50	marinarului	1.50
— Crișma lui moș-Precu	2.—	VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele	
— Dureri înnăbușite	2.—	și schițe	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

	L. B.		L. B.
No. 1—3. Istoria populară a		No. 14. Revoluția lui Horia . . .	—15
Romînilor	—45	» 15. Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 4. Cîntarea Romîniei . . .	—15	» 16. Cum să ne creștem copii . . .	—15
» 5. Istoria populară a li-		» 17. Păstrarea sănătății . . .	—15
teraturii Romîne	—15	» 18. Ce să citim?	—15
» 6. Revoluția lui Tudor		» 19. 10 Mai	—15
Vladimirescu	—15	» 20-22. Războiul pentru nea-	
» 7. Perderea Basarabiei . . .	—15	tîrnare	—45
» 8. Unirea Principatelor . . .	—15	» 23. Viața și faptele Mitro-	
» 9. Mihail Cogălniceanu . . .	—15	politului Moldovei	
» 10. Vasile Alecsandri	—15	Veniamin Costachi	—15
» 11. Stefan-cel-Mare	—15	» 24. Aritmetică	—15
» 12-13. Istoria lui Mihai Vi-		» 25. Femeia în revoluția din	
teazul, de N. IORGA	—25	Rusia de E. Arbore-Ralli . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase romane și cîntece
 ≡ naționale romîne pentru voce și piano ≡

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec
triotic.	popular.
2. Luna doarme. Romanță populară.	12. Fetișo din acel sat... Arie din
3. Aoleu! Arie populară.	Transilvania.
4. Snspine crude. Romanță populară.	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
5. Cit te-am iubit. Romanț. popular.	14. Inimioara mea. Arie populară.
6. Călugărul. Melodie populară.	15. Am un leu și vreau să-l beau.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	Cîntec popular.
8. Două fete spală lînă. Arie popul.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop
9. Ce te legeni codrurile? Romanță.	17. Imnul Regal Român de Hübsch.
10. Steluța. Romanță.	18. Cîntecul Gînteii Latine.

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Instit. de arte graf.
și edit. „MINERVA”, București, B-dul Acad., 3.—Edgar Quinet, 4.